

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

Teatrikunsti visuaaltehnoloogia õppekava

Tuuli Raadik

Etenduse juhi töö lavastuses „НОДВЕНАДЦАТЬ”

Loov-praktiline lõputöö

Juhendaja: Irene Hütsi, MA

Kaitsmisele lubatud:.....

Viljandi 2018

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. TEATER NO99.....	4
2. LAVASTUS „НОДБЕЖАДЦАТЬ”.....	5
3. ETENDUSE JUHI TÖÖÜLESANDED TEATRIS NO99.....	6
4. KOLM OLULIST OSKUST ETENDUSE JUHI AMETI JUURES.....	7
5. LAVASTUSPROTSESSI KIRJELDUS.....	8
5.1 Proovid.....	8
5.1.1 Esimene periood.....	8
5.1.2 Teine periood.....	9
5.2 Etendused.....	10
6. OSKUSTE ANALÜÜS LAVASTUSPROTSESSI NÄITEL.....	11
6.1 Suhtlemisoskus.....	11
6.2 Konfliktide lahendamise oskus.....	13
6.3 Oskus pidada läbirääkimisi.....	14
KOKKUVÕTE.....	15
KASUTATUD ALLIKAD.....	16
LISAD.....	17
Lisa 1: Fotod lavastusest.....	17
SUMMARY.....	19
LIHTLITSENTS.....	20

SISSEJUHATUS

Juhipositsioonil tegutsevatest inimestest iseloomustab häid juhte kindel teadmine, mis on nende eesmärgid ja mida nad soovivad saavutada ning oskus oma meeskonda nende poole pöördlema motiveerida ja mõjutada. Heal juhil on suhtlemisoskus veenvalt kõneleda ja kirjutada ning teisi kuulata, oskus konflikte lahendada ja omavahelisi pingeid vähendada, läbirääkimiste kaudu eriarvamusel olevad grupid ühendada ning ühise eesmärgi poole pöördlema motiveerida (Feldmann 2010, lk 15).

Teatris on peamiseks eesmärgiks uue lavastuse jõudmine lavale ning nagu ilmneb ka ametinimetusest, on etenduse juhil selle juures täita oluline roll ning eelpool loetletud omadused peaaegu vältimatud. Rääkimata otsesest viitest ametinimetuses.

Oma lõputöö praktilises osas olin Teatris NO99 etendunud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Lavakunstikooli 28.lennu diplomilavastuse „НОДВЕНАДЦАТЬ” etenduse juht. Antud kirjalikus osas analüüsin ja vaatlen lavastuse tööprotsessi läbi minu hinnangul kolme olulisema juhiomaduse asetades need etenduse juhi töö konteksti.

Esmalt tutvustan Teatrit NO99 ja lavastust „НОДВЕНАДЦАТЬ”. Kirjeldan lavastuse tööprotsessi ja etenduse juhi ülesandeid lähtuvalt teatri ametijuhendist. Seejärel analüüsin tööd etenduse juhina lavastuse juures suhtlemisoskuse, konfliktide lahendamise oskuse ja oskuse pidada läbirääkimisi näidetel.

1. TEATER NO99

Teater NO99 on riigi osalusega sihtasutusena tegutsev teater, mis alustas tegevust 2005. aastal. Teatri püsitruppi kuulub kodulehe andmetel 2018. aasta aprillikuu seisuga üheksa näitlejat. Teatri kunstiline juht on Ene-Liis Semper ja lavastaja Tiit Ojasoo. Teater NO99 lavastused on kõik märgitud lisaks lavastuse nimele numbriga, mis iga uue lavastusega liigub ühe võrra nulli poole.

Teater NO99 on kindlasti väljaspool Eestist üks tuntumaid teatreid. Teater on külastanud mitmeid välisfestivale, sealhulgas olnud esimese Eesti teatrina 2015. aastal maineka Avignoni teatrfestivali programmis lavastusega „Mu naine vihastas” (Sibrits 2015). 2017. aastal pälvis teater *European Theatre Prize New Realities* auhinna, mida on nimetatud ka Euroopa teatrimaailma *Oscariks* (Kultuuriministeerium 2017).

Lavakunstikooli tudengite diplomilavastus „НОДБЕХАДЦАТЬ” oli oma numbri järgi NO37. Näitlejad olid küll noored tudengid, kuid ülejäänud meeskond suures enamuses Teater NO99 kollektiivist. Nimetatud lavastus ei olnud sugugi esimene koostöö. Nimelt on NO99 laval diplomilavastusi etendunud ennegi ning lavastaja Tiit Ojasoo olnud ka 26. lennu juhendaja. Sellest 2014.aastal lõpetanud lennust on hetkel teatri püsitrupis viis näitlejat.

Samuti pole esmakordne teatri ja kooli koostöö lavastaja Aleksandr Pepeljajeviga. Teatris NO99 on koos nimetatud lavastusega lavale tulnud neli Pepeljajevi tudengitega lavastatud diplomitööd: 22. lennuga Anton Tšehhovi „Kirsiaed” (2005), 23. lennuga Johann Wolfgang von Goethe „Faust” (2007, lavastuse nimi „tsuaF”), 24. lennuga Mihhail Bulgakovi „Meister ja Margarita” (2009, lavastuse nimi „Margarita ja meister”) ning viimasena juba nimetatud 28. lennu „НОДБЕХАДЦАТЬ” (2017). Lavastuse kavalehel trükitud intervjuus on Pepeljajev öelnud, et talle meeldib tudengitega töötada, sest neid huvitab, milleks nad võimelised on ning ühtlasi on see temale endale alati õppeprotsess (Kaunissaare 2017).

2. LAVASTUS „НОДБЕНАДЦАТЬ”

Lavastus on loodud Aleksandr Bloki revolutsiooniaegse poemi „Kaksteist” ainetel, mille on tõlkinud Johannes Semper, Kalju Kangur ja Laur Kaunissaare. Lisaks on kasutatud Bloki luuletust „Tundmatu”, tema ja Ljubov Mendelegeva-Bloki kirju ja päevikuid ning Maksim Gorki ja Vladimir Lenini fraase. Lavastuse dramaturg oli samuti Laur Kaunissaare. Kavalehel on lavastust nimetatud post-konseptuaalne anarho-revolutsiooniline tsirkus.

Lavastuse peamisteks elementideks oli pidev liikumine ja füüsilisus, mis panid proovile noorte näitlejate vastupidavuse. Samal ajal anda edasi teksti, olla pidevas liikumises ja sooritada akrobaatilisi hüppeid võis mõnel juhul kujuneda suureks väljakutseks. Nõnda vastavalt etenduse pikkusele kolm tundi. Pepeljajev teab ja oskab väga hästi näitlejaid õpetada sooritama hüppeid, ilma et nad ennast vigastaksid ja et see tunduks kõrvalt pilgule ohtlik (Kann 2017)

Lavakujundus on lavastaja enda kõige otsesem nägemus ehk Pepeljajev oli ühtlasi ka lavastuse kunstnik. Kostüümi- ja grimmikavandite autor oli Sergei Illarionov. Laval ei olnud ühtegi elementi, mida näitlejad otseselt ei kasutanud. Põrandat kattis valge tantsupõrand, mis küll juba proovide käigus võttis tänu jalatsitele punase alatoonid, kuid arvestades lavastuse sisu ja konteksti, sobituse see tervikusse hästi. Suuremad kujunduselemendid oli neli ratastel metallraami, neliteist valget ämbrit, viis ratastega tooli, valge kangas ja alusel kaheksajalg.

Laval oli kuusteist teatritudengit. Etendusi teenindasid tehniliselt lisaks minule kui etenduse juhile veel kaks grimeerijat, üks kostümeerija, üks helitehnik, üks valgustehnik, üks videotehnik ja üks lavameister.

Lavastuse esietendus oli 11.märtsil 2017. aastal ja viimane etendus 3.mail 2018. aastal. Selle aja jooksul mängiti kokku 18 etendust.

3. ETENDUSE JUHI TÖÖÜLESANDED TEATRIS NO99

Etenduse juht on lavastusprotsessis lavastaja otsene abiline põhimõtteliselt kõiges, mis uuslavastuse väljatoomist puudutab ning edasi etenduste juures vastutab nii proovide kui etenduse tõrgeteta läbiviimise eest. Kui lavastaja on lavastuse looja, siis etenduse juht lavastuse nii öelda perenaine, kelle silme all elab iga lavastus oma aja algusest lõpuni (Jürisson 2010, lk 303).

Vastavalt Teater NO99 etenduse juhi ametijuhendile peavad alluma tema korraldustele kõik, kes on konkreetse lavastusega seotud. Otseselt näitlejad ja etendust teenindav personal ning alajuhtide kaudu etendust ettevalmistav personal. Etenduse juht on lavastusega seotud kogu selle eluaja alates kavandite tutvustusest, esimestest lugemisproovidest kuni viimase etenduseni.

Etenduse juht on vahendaja ja asjaajaja, kellele kogu lavastusega seotud info jõuab ja kellelt alati ka vastuseid saab. Koostöös lavastaja ja korraldusjuhiga koostab proovigraafiku ning muudatuste korral informeerib kõiki osapooli.

Teatri NO99 etenduse juht täidab sarnaselt mitmetele teistele Eesti teatrite ametikaaslastele ühtlasi ka rekvisiitori ülesandeid. Lavastuse väljatoomise ajal hangib koostöös kunstnikuga vajalikud rekvisiidid. Kogu proovi- ja etenduste perioodi vältel valmistab need ette, paigutab näitlejatega kokkulepitud kohtadele ning jälgib nende korrasolekut ja kasutamiskõlblikkust. Seega ei lõpe tegelikult töö lavastuse juures viimase etendusega, vaid siis, kui kõik kasutuses olnud rekvisiidid tagasi laoriulitele on jõudnud.

Kui rekvisiitori osa ametist on võimalik ülesannete loeteluga enam-vähem määratleda, siis etenduse juhina tuleb tegeleda kõigega, mis lavastuse juures ette tuleb. See on amet, mis nõuab täielikku tähelepanu, kriisiolukordades rahulikkust ja nutikust ning kiiret otsustusvõimet (Jürisson 2010, lk 304).

4. KOLM OLULIST OSKUST ETENDUSE JUHI AMETI JUURES

Etenduse juht nii haldab kui ka juhib lavastusprotsessi kulgu. Haldamine all mõtlen töö koordineerimist ja tähelepanu koondamist vajalikku suunda, juhtimisena aga õige raja jälgimist eesmärgi saavutamisel. See kokku moodustab kommunikatsiooniprotsessi, mille käigus etenduse juht võtab vastu, töötleb ja edastab sisuliselt kogu lavastusega seotud informatsiooni.

Vastavalt lavastuse „НОДБЕЖАДЦАТЬ” tööperioodil ette tulnud olukordadele, pean etenduse juhi ameti juures väga oluliseks kolme oskust: suhtlemisoskust, konfliktide lahendamise oskust ja oskust pidada läbirääkimisi.

Suhtlemisoskus on etenduse juhi igapäevane töövahend lavastuse tööprotsessi organiseerimisel. Info kogumi ja vahendajana tuleb olla pidevas kontaktis kõikide lavastusega seotud inimestega. Tajuda ja tunda ümbritsevad keskkonda ja selles tegutsevaid inimesi.

Mida rohkem inimesi koos töötab, seda mitmekesisem on tavaliselt ka vaadete hulk, mis on üsna soodne pind arusaamatuste tekkimiseks. Olgu selleks kunstilised või tehnilised põhjused, mõjutab see töökeskkonda ja eesmärgi, teatri konteksti lavastuse, poole püüdlemist igal juhul. Kuna etenduse juht tunneb ja teab lavastuse erinevaid osi kõige paremini, on temal ka kõige parem võimalus juba üsna varases staadiumi konflikte ennetada. Kui on ette näha, et näiteks mõni oluline tähtaeg ei pruugi teoks saada, saab seotud osapooli sellest teavitada ning vastavalt plaane muuta. Arusaamatused võivad loomulikult tekkida ka üsna ootamatult, kuid taas on etenduse juhil soodne positsioon esitada võimalikke lahendusi.

Kindlasti aitab eelnevalt nimetatud olukordi vältida ka läbirääkimiste pidamine. Läbirääkimised moodustavad suhtlemisprotsessist suurema osa, kui me ehk tegelikult arvame. Teatrisaali kasutamise kokku leppimine, proovigraafikute koostamine, kostüümi- ja grimmiproovide organiseerimine – see kõik ja enamgi veel on osa etenduse juhi ametis sisalduvast läbirääkimiste protsessist.

Kõik kolm välja toodud oskust on omavahel tihedas seoses ning minu hinnangul enda kogemusest lähtuvalt etenduse juhi töö juures vältimatud. Olgu kollektiivis kaks või kakskümmend inimest, igal juhul avaldub nende oskuste vajalikkus olukorrale iseloomulikus vormis.

5.LAVASTUSPROTSESSI KIRJELDUS

5.1 Proovid

Lavastuse esimene proov toimus 5. detsembril 2016. aastal Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Lavakunstikooli mustas saalis. Seoses tudengite eksamisesseiooniga oli jaanuarikuus proovides paus, seetõttu jagasin proovide toimumise kahte perioodi.

Esimesse perioodi arvestan nii proovide algusnädalad kui ka pausi jaanuarikuus, mille jooksul toimusid mitmed täpsustused lavastuse tehnilises pooles.

5.1.1 Esimene periood

Alates 5.detsembrist toimusid esialgu proovid järjest kaks nädalat kuni 16.detsembrini. Minule kui etenduse juhile oli see veel üsna rahulik aeg. Lavastaja andis näitlejatele etüüdiülesandeid ja läbi selle oli ka minul väga huvitav uute noorte näitlejatega tuttavamaks saada.

Selle poolest erines lavastuse tööprotsessi algus minu jaoks varasematest kogemustest, mil esimestes proovides istutakse tekstiraamatuga laua taga ning kõigepealt loetakse koos näidend läbi.

Proovigraafik oli kooli poolt vastavalt tudengite tunniplaanile määratud ning selle järgi toimusid proovid esmaspäevast reedeni kella 11.00 kuni 15.00. Selle kahe nädala jooksul tuli lisaks organiseerida kostüümide õmblemise tarbeks näitlejate mõõtmise proovid.

Uue aasta jaanuarikuus oli eksamisesseiooni tõttu proovides paus, kuid jätkusid lavastuse tehnilised ettevalmistused. Eestit külastas ja kohtus õmblejatega kostüümikunstnik Sergei Illarionov. Ühtlasi tõi ta kaasa ja tutvustas kostüümi- ja grimmikavandeid. Toimusid esimesed proovigrimmid ning lavastaja kohtumised heli-, video- ja valgusala esindajatega ning lavastusjuhiga.

Minul oli selle kõige juures peamises ülesandeks olla info vahendajaks. Leppisin kokku ühiselt sobivad kohtumise kuupäevad kostüümikunstnikule ja õmblejatele, korraldasin lavastaja ja tehnilise meeskonna koosolekuid ning organiseerisin grimmiproovid. Kuna kostüümi- ja grimmikunstnik elas Peterburis ja käis Eestis kohapeal vaid teatud kindlatel kuupäevadel, tuli hoida teda pidevalt kursis siin toimuva tööprotsessiga nii e-mailide kui ka fotode abil.

5.1.2 Teine periood

Pärast kuuajalist pausi jätkusid proovid juba märksa intensiivsemalt. Näitlejad hakkasid proovides vajama konkreetseid rekvisiite ning lisaks koolimaja saalile sai juba proovi teha ka teatrisaalis.

Proovid jätkusid 6.veebruaril nii Lavakunstikooli mustas saalis kui ka teatud päevadel teatris. Kuna kooli saal oli mõnevõrra väiksem, olid teatrisaali proovid väga olulised ruumiga harjumiseks ja liikumismustrite täpsete distantside mõõtmiseks. Samuti seniajani vaid suusõnaliselt kirjeldatud tehniliste võimaluste ja plaanide proovimiseks. Näitena raamide kasutamine, suure kangaga stseeni seadmine ja kaheteist tudengi neljas reas kolme kaupa üksteise alla riputamine.

Kaks nädalat enne esietendust ehk alates 27.veebruarist toimusidki proovid ainult teatris. Sealt alates hakkasid proovides osalema juba ka valgus-, heli- ja videotehnikud. Esimestes proovides lavastusega tutvumiseks, aga üsna pea ka juba konkreetselt tööprotsessis vastavalt lavastaja nägemusele ja soovidele oma ala kujundusele kaasa rääkides.

Kui proovide algusetapis sõltus proovigraafik ajaliselt väga palju tunniplaanist, siis teisel perioodil üha enam pigem peagi esietenduvast lavastusest. Viimased kaks nädalat olidki pühendumiseks proovidele. Teater NO99 tööplaani järgi on neil prooviaeg päevas ära jagatud hommikuseks ja õhtuseks. Kellajaliselt alates kella 11.00 kuni 15.00 ja kella 18.00 kuni 21.00. Vastavalt kokkuleppele kõikide osapooltega oli aga meie proovigraafik üsna liikuv. Üldjoontes määrasime selle ühe nädala lõikes, kuid vastavalt vajadusele korrigeerisime järgmise päeva prooviaega eelmise proovipäeva lõpus.

Etenduse juhi seisukohalt oli teine periood kõige tõisem ja ülesannete rohkem. Kuna läheneva esietendusega lisandus tööprotsessi ühe enam osapooli, saigi minu peamiseks ülesandeks tagada kõigile õige ja korrektse info olemasolu. Samuti olla kursis kõikide osakondade lavastusega seotud töödega, sest mõnel juhul sai teatud stseene harjutada ainult vajalike kujunduselementide olemasolul.

Vastavalt eelpool mainitule täitsin lavastuse juures ka rekvisiitori rolli ning lähtuvalt sellest kujunesid proovide käigus minu ülesanded ka näitlejate abistamisel etenduse ajal. Kuigi teatud rekvisiitide nimekirja sain juba jaanuaris, tuleb arvestada, et uuslavastuse väljatoomine on loominguline protsess ning igas etapis tuleb valmis olla muudatusteks. Nii ka rekvisiitori töös. Lähemale jõudev esietendus viis mind üsna mitmel korral pärast proove veel ka rekvisiite otsima, millest ehk lõpuks teatud esemed käiku ei läinudki.

5.2 Etendused

Kui proovid olid jõudnud etendusteni olid minu ülesanded järgmised: rekvisiitide ettevalmistamine ning paigutamine lavale ja lava taha nii enne etendust kui ka vaheajal, näitlejate ja tehnilise personali kohaloleku kontrollimine hiljemalt üks tund enne etenduse algust, lava valmisoleku kontrollimine enne publiku saali lubamist, helitehnikule publikukutsungitest märku andmine ning näitlejatele ja tehnilistele etenduse vaatuste algustest teavitamine.

Etenduse ajal abistasin kiirematel hetkedel lava taga näitlejaid rekvisiitide kätteandmisel ja vastuvõtmisel ning pärast etendust pakkisin need taas kokku. Lavastuses kasutati grimmiverd ning seetõttu vajasid mõned rekvisiidid pärast etendust puhastamist ja pesemist. Etenduse käigus kallati lavale 1,5 liitrit vett, mis tuli samuti pärast ära kuivatada.

6. OSKUSTE ANALÜÜS LAVASTUSPROTSESSI NÄITEL

6.1 Suhtlemisoskus

Etenduse juht peab suhtlema sisuliselt kõikide lavastusprotsessis osalevate inimestega. Olgu selleks loominguline, tehniline või administratiivne personal.

Nimetatud lavastuse üks eripärasid oli sellesse kaasatud osapoolte rohkus: Teatri NO99 erinevate alade esindajad, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Lavakunstikooli tudengid ja nendepoolne kontaktisik ning lavastaja Aleksandr Pepeljajev. Minu kui etenduse juhi üks olulisemaid rolle oligi nendevahelise info vahendamine.

Proovigraafikute edastamine, kohtumiste kokkuleppimine, lavastust puudutavate küsimuste ja vastuste vahendamine erinevate osakondade vahel. Kõik see hõlmas nii silmast silma vestlusi, pidevaid telefonikõnesid, aga ka e-mailide vahendusel kirjalikke suhtlusi.

Oli oluline, et väljendaksin ennast konkreetset, täpselt ja arusaadavalt, et vältida ebakorrektse info edastamist. Arvestades osalevate inimeste hulka võis protsessiahelas vääritimõistmine tähendada mõnele inimesele oma töö korrigeerimist või uuesti tegemist.

Kavanditena olid lavastuse juures olemas kostüümi- ja grimmikavandid. Lavakujunduselemendid vormusid suures osas proovide käigus. Mitmel korral lavastaja kirjeldas, milline üks või teine detail peaks olema ning mina pidin selle edastama vajalike inimesteni, kes selle teostasid. Minu ülesanne oli vahendada lavastaja soovi muutumist materiaalsuseks. Selle juures pidin mõjuma veenvalt ning põhjalikult oskama selgitada selle elemendi vajadust. Kuigi suhtlesin ka otse tehniliste alade esindajatega, tuli suuremad vajadused kooskõlastada lavastusjuhiga, kes haldas lavastuse eelarvet ning vajas väga täpset teavet milleks ja milline kujunduselement peab olema. Seega pidin proovidest saama piisavalt informatsiooni, sealjuures oskama ka ise küsida, et vältida sageli kulukat aega lisaküsimusi ja -vastuseid oodates.

Suusõnalisel vestlusel, toimugu see siis silmast silma või telefoni teel, aitab omavahelisele mõistmisele kaasa võimalus koheselt arusaamatuks jäävaid väljendusi täpsustada. Kirjas seda võimalust ei ole. Lavastuse kostüümi- ja grimmikunstnik oli väljaspoolt Eestist ning enamuse meie omavahelisest vestlusest moodustasid e-kirjad. Teineteise mõistmise juures mängis olulist rolli ka suhtlemise keel, milleks antud juhul oli inglise keel. Mõlemad nimetatud tegurid muutsid nii mõnegi tehnilise detaili täpsustamise oluliselt aeganõudvamaks. Alustades kas või mõne värvitooni määramisest.

Kirjeldasin seda läbi mitme näite, et veenduda tema poolt antud vastuses. Asendamatuks abiks olid kindlasti fotod, kuid ka need võisid ühtteist natukene moonutada ning alati tuli äärmiselt detailselt ka sõnaliselt juurde kirjutada. Tema saatis meile aga väga korrektsed kavandid, mis oli sellise tööprotsessi juures oluliseks abiks.

Leian, et suhtlemisoskuse põhialuseid ongi oskus kontakteerumise läbi anda edasi informatsiooni, aga ka ise seda vastu võtta. Suhtlemine hõlmab oskust ennast väljendada, teisi kuulata ja mõista, aga ka kõige selle juures omada kontrolli enda emotsioonide üle (Soomre, 2015). Teeme seda igapäevaelus pidevalt, kuid mitte alati sellesse pikemalt süvenedes. Arvestades vastutuse määra, mis lasus suhtlemisel konkreetse lavastuse kontekstis, võib öelda, et suhtlemine oli minu töös üks olulisemaid elemente ning kogu tööprotsess õpetas mind selle edukamaks toimiseks enda jaoks looma seostes süsteeme ning väga täpselt mõtteid koondama ning väljendama.

6.2 Konfliktide lahendamise oskus

Teatri tööprotsessides kohtuvad ja töötavad koos väga erinevad inimesed. Seda nii ametite ja oskuste poolest, aga ka iseloomude kaudu. Tavatsetakse ju öelda, et loomingulised inimesed võivad ehk sageli olla emotsionaalsemad kui mõne praktilisema ala esindajad. Teatris peavad üksteisega hakkama saama aga mõlemad.

Üks konfliktiallikas uue lavastuse väljatoomisel võib olla erinevate osakondade ajalise ettevalmistuse erinevus ja pühendumise võimalus. Viimase all pean näitena silmas olukordi, kus lavastaja ja näitlejad ootavad proovidesse pikisilmi mõnda tehnilist detaili või olulist rekvisiiti, kuid need, kellelt seda oodatakse, on alles hõivatud mõne teise lavastuse või muu läheneva tähtajaga ning tööplaanis planeeritud liituma alles mõned nädalad hiljem.

Lavastuse olulised kujunduselemendid olid neli metallraami. Teatud stseenide loomiseks ja ülesehitamiseks oli nende olemasolu äärmiselt oluline. Proovides jõuti vajaduseni aga enne, kui need materiaalsel kujul realiseerusid. Need olid ka detailid, mis vajasisid harjutamiseks teatrisaali.

Veebruarikuus oli meil võimalus teatud päevadel teatrisaalis proovi teha ning valisime päevad just lähtuvalt raamide valmimise tähtajast, kuid kahjuks tekkisid nendega torked ning mõned päevad enne teatrisaali proovipäevi selgus, et need saabuvasid hiljem.

Lavastajal ja näitlejatel oli neid proovidega jätkamiseks vaja, kuid valmistajatel aega tehniliselt läbimõtlemiseks, et neid saaks vastavalt loomingulistele soovidele kasutada.

Sellistel juhtudel tuleb etenduse juhil suuta vaadata olukorda veidikene just kui kõrvalt ja mõista mõlema poole esindajaid ning nii ühele kui teisele vastaspoole põhjuseid selgitades jäädes ise samal ajal kaalukaks ning tunnetada, millal üht või teist osapoolt maha rahustada või just rohkem motiveerida. On ju konfliktide üheks oluliseks osaks emotsioonid ning mõjutasid need teatud määral ka meie prooviprotsessi konkreetsel ajahetkel. Antud olukorra kohta võib pigem öelda, et tekkis huvide, mitte otsene teineteise vastutöötamise soovist lähtuv konflikt. Mõlema poole vajadused olid selgelt põhjendatud. Trupp pidi selles olukorras küll oma prooviplaan muutama, kuid see-eest valmisid raamid paremad ja turvalisemad.

6.3 Oskus pidada läbirääkimisi

Etenduse juhina olin kõigi osapoolte vaheliseks infokogumiks, kelle kaudu pidid kokkulepped saama kinnituse ning korrektne info jõudma õigel hetkel osalisteni. Vahendasin täpsustavaid küsimusi lavastaja ja lavatehnilise meeskonna vahel, leppisin kokku grimmi- ja kostüümiproove ja olin ka kontaktisikuks administratiivse ja loomingulise protsessi vahel. Kogu tegevus sisaldas endas pidevaid läbirääkimisi.

Läbirääkimiste eesmärk on jõuda teatud kokkulepeteni. Kõikide seotud osapoolte huvi oli lavastuse edukas väljatoomine, kuid protsessis tekkis ikka teatud väiksemaid vastuolusid soovide ja võimaluste vahel.

Kostüümikunstnikul oli võimalik Eestisse tulla vaid kindlatel kuupäevadel ning nendel päevadel tuli jõuda kõik vajalik kostüümidega täpsustada, et õmblejad saaksid oma tööd jätkata. Kui ilmnas, et nendel kuupäevade on tudengitel pikad koolipäevad, tuli hakata koostöös kooliga olukorralde lahendust otsima, et kostüümiproovid saaksid siiski toimuda. Mina pidin enda jaoks selgeks tegema võimalikult palju informatsiooni kõikide osapoolte kohta, et välja pakkuda võimalikke lahendusi. Kogutud informatsiooni põhjal pakkusin omapoolseid variante välja nii koolile kui ka kunstnikule. Mõlemad pooled olid nõus oma plaanides väiksemaid korrekture tegema ning kostüümiproovid said toimuda.

Läbirääkimised tähtaegade osas olid kõige sagedasemad. Ka nendes vestlustes joonistus välja eelpool kirjeldatud olukorrale sarnane muster. Eelkõige tuli mul endal mõista, kas ühelt või teiselt poolt nimetatud tähtaeg on adekvaatne ning hinnata olukorda juhul, kui tähtaeg peaks mingil põhjusel edasi liikuma. Samuti oli siis minu ülesanne hilinemisest teavitada ja ühtlasi seda ka põhjendada. Samas arvestama, et nende arutluste käigus oma väljaütlemistega ei annaks põhjust ühele või teisele osapoolele otsust muuta.

Läbirääkimiste protsessid on orienteeritud vastuoluliste olukordade lahenduste leidmisele ning kõikide kaasatud osapoolte eesmärgid ja tulemused on omavahel seotud. Sellelaadsete suurema- ja väiksemamahuliste vestluste pidamine arendas minus oluliselt empaatiavõimet ning olukordade hindamist mitmest erinevast vaatepunktist ning mis minu arvates etenduse juhile on äärmiselt tähtis, õpetas leidma lahendusi erinevatele olukordadele.

KOKKUVÕTE

Üheks lavastuse töörühma kuulumise huvitavamaks aspektiks oli nägemine, kuidas tudengitest saavad noored näitlejad. „НОДБЕЖАДИЦАТЬ” oli alles nende teine diplomilavastus kolmanda kursuse teisel poolaastal. Lavastuse viimane etendus aga toimus vaid natukene rohkem kui üks kuu enne nende lõpetamist.

Etenduse juhi tööga lavastuse juures alustades vajasin minagi mõnevõrra aega tutvumiseks ja kohanemiseks. Enamuse inimestega, kellega pooleteiseks aastaks selle lavastuse kaudu kolleegideks saime, ei olnud ma varasemalt tuttav ning koostööd teinud. Kõigepealt tuli endale selgeks teha ja meelde jätta uued nimed ja näod ning kodukorrareeglid nii teatris kui koolis. Ühelt poolt võib seda nimetada just kui ka heaks kohanemise harjutuseks, mis minu arvates etenduse juhi ameti juures tuleb igati kasuks.

Isiklikult pean aga kõige olulisemaks suhtlemist, mis on igas olukorras kollektiivi haldamise ja eesmärgi poole suunamise aluseks. Nii igapäevases töörütmis, keskkonda pingestavates erimeelsustes ja vastuoludes kui ka erinevate etappide planeerimise läbirääkimistel.

Tuginedes oma kogemusele antud lavastuse tööprotsessis, tuli ka minul endal kõige rohkem tähelepanu pöörata ja tegeleda just nimetatud olukordadega. Seetõttu tõin ka oma kirjalikus töös välja suhtlemisoskuse, konfliktide lahendamise oskuse ja oskuse pidada läbirääkimisi.

Teatud oskusi saab konkreetsemalt selgeks õppida, teisi aga arendada. Arvan, et kommunikatsioon kuulub viimasena nimetatud hulka. Mida rohkem on kokkupuudet erinevate inimeste ja olukordadega, seda teadlikumalt ja süsteemsemalt õpid suhtlemisprotsessis toimima.

KASUTATUD ALLIKAD

Ametijuhend. 2012. Sihtasutus Teater NO99.

Inimeste juhtimine. 2010. Toim Feldmann, M. Tallinn: AS Äripäev.

Jürisson, A. 2010. Draamateatri raamat. Tallinn: Eesti Draamateater.

Kann, K. 2017. Kas kujund tõstab või langetab. *Postimees*, 24.03.

Kaunissaare, L. 2017. Lavastuse kava. Tallinn: Teater NO99.

Sibrits, H. 2015. NO99 teeb ajalugu. *Postimees*, 12.01.

Soomre, M. 2015. Suhtlemisoskus muutub juhile üha olulisemaks.

<https://belbin.ee/artiklid/suhtlemisoskus-muutub-juhile-uha-olulisemaks/> , (14.05.2018).

Teater NO99 pälvis Euroopa teatrimaailma Oscari. 2017. Kultuuriministeerium.

<http://www.kul.ee/et/uudised/teater-no99-palvis-euroopa-teatrimaailma-oscari> ,
(12.05.2018).

Teater NO99. <https://no99.ee> , (02.05.2018).

LISA 1

Foto autor Jekaterina Abramova

Foto autor Jekaterina Abramova

Foto autor Jekaterina Abramova

Foto autor Jekaterina Abramova

SUMMARY

In the first part of my diploma work I worked as a stage manager in the theatre production „НОДВЕНАДЦАТЬ”. The production was based on a poem „The Twelve” by Alexander Blok. It premiered on March 11 2017 in NO99 Theatre.

In the written part of my diploma work I describe and analyse the tasks of a stage manager during this work process.

I introduce the NO99 Theatre, the production, describe the tasks of a stage manager in NO99 Theatre and my tasks in the production „НОДВЕНАДЦАТЬ”.

I analyse three skills which i think are one of the most important ones working as a stage manager. According to my experience these are ability to communicate, conflict resolution skills and ability to negotiate.

Lihthitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Tuuli Raadik (14.01.1987)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihthitsentsi) enda loodud teose

„Etenduse juhi töö lavastuses ”, mille juhendajaks on Irene Hütsi,

1.1 reprodutseerimieks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi Dspace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihthitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 21.05.2018